

Міжнародна науково-практична конференція «СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ»

У Тернопільському національному економічному університеті відбулася міжнародна науково-практична конференція «Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні». Проведення конференції було обумовлене необхідністю дослідження нагальних проблем з реформування системи бухгалтерського обліку, приведення її у відповідність з міжнародними стандартами обліку, що пов'язане з євроінтеграційними процесами в Україні, залученням іноземних інвес-

тицій у національну економіку.

У конференції взяли участь 128 науковців, 11 з яких були представниками іноземних держав.

Учасниками конференції прийняті рекомендації, які можуть бути використані Міністерством фінансів України, Міністерством освіти і науки України, органами центральної і місцевої влади, суб'єктами господарювання для покращення бухгалтерського обліку й аналізу як складової інформаційної системи менеджменту підприємств.

Рекомендації учасників міжнародної науково-практичної конференції «Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні»

1. Основними шляхами реформування бухгалтерського обліку в Україні є такі:

а) удосконалення теорії та методології бухгалтерського обліку шляхом встановлення єдиної термінології, в основу якої доцільно покласти терміни, що зазначені в національних і міжнародних стандартах бухгалтерського обліку й фінансової звітності. Цю термінологію слід узгодити з іншими економічними спеціальностями з метою її уніфікації. Теорію бухгалтерського обліку рекомендовано читати окремим курсом студентам V курсу, які навчаються за відповідними магістерськими програмами. Методологію бухгалтерського обліку доцільно вдосконалювати шляхом розробки нових інструментів методу бухгалтерського обліку з метою інформаційного забезпечення внутрішніх і зовнішніх користувачів;

б) удосконалення нормативно-правових актів, які

визначають методологічні засади фінансового та управлінського обліку, а саме:

- узгодження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, що регулюють одні й ті самі ділянки обліку;

- підготовка методичних рекомендацій з метою конкретизації окремих ділянок обліку, які не зовсім чітко прописані в стандартах бухгалтерського обліку;

в) залучення вищих навчальних закладів економічного профілю до проведення спеціальних курсів, семінарів з метою підготовки кадрів з ґрунтовними знаннями міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності;

г) автоматизація бухгалтерського обліку, розробка нових систем інформаційного забезпечення працівників менеджменту і власників підприємств щодо

ефективності діяльності суб'єктів господарювання та їх структурних підрозділів.

2. Після набуття чинності Податкового кодексу України з 01.04.2011 р. у частині оподаткування прибутку значно скоротилися відмінності між бухгалтерським і податковим обліком щодо методики визначення витрат та доходів підприємства. Однак окремі розбіжності між названими видами обліку залишилися. Для вирішення цього питання потрібно внести певні зміни до Податкового кодексу, а також прийняти методичні рекомендації з обліку податкових різниць.

3. Одним зі шляхів забезпечення визнання бухгалтерського обліку наукою є розробка структури категорійно-понятійного апарату бухгалтерського обліку, в яку доцільно включити:

- 1) бухгалтерський категорійно-понятійний апарат;
- 2) залишкові категорії та поняття інших наук;
- 3) філософські залишкові категорії та поняття.

Одним із завдань науковців є забезпечення поступального розвитку бухгалтерського обліку шляхом виділення зі складу залишкових категорій бухгалтерських категорій на основі застосування емпіричних методів наукових досліджень.

4. З 2013 р. пропонуються нові форми фінансової звітності підприємств, серед яких виділено Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал, Примітки до фінансової звітності. Запропонована структура фінансової звітності потребує вдосконалення та приведення її побудови у відповідність до таких важливих принципів як доречність, повне висвітлення, обачність, превалювання сутності над формою.

5. На законодавчому рівні необхідно посилити адміністративну та кримінальну відповідальність за фальсифікацію та викривлення показників звітності та даних обліку, що збільшить значення бухгалтерської інформації на мікро- та макрорівнях. Методологія обліку повинна сприяти формуванню такого ступеня прозорості облікової інформації, яка б забезпечувала довіру з боку користувачів обліку та надавала можливість контролю формування звітних показників.

6. У контексті формування комплексної інформації для зовнішніх та внутрішніх користувачів необхідно розробити стандарти економічного аналізу за відповідними обліковими показниками і на цій основі, а також ураховуючи передовий зарубіжний і вітчизняний практичний досвід ефективної діяльності підприємств і корпорацій, запропонувати відповідні стандарти можливих економічних рішень. Інформаційна система «облік – аналіз – рішення» за стандартами стане ефективною і дієвою практичною допомогою при прийнятті управлінських рішень інвесторами, власниками та менеджерами. Реалізація програми зі створення такої системи може розпочатись із вивчення досвіду і запитів практикуючих бухгалтерів, прогресивних керівників та інших користувачів у необхідній інформації. Разом з тим можливості сучасних комп'ютерних технологій дають змогу забезпечити користувачів (в часі і просторі) будь-якими додатковими частковими та інтегрованими даними для поглибленого аналізу і прийняття креативних рішень, що вже залежатиме від рівня економічної інтелектуальності управлінців.

7. До капіталу підприємства завжди був підвищений інтерес з боку інвесторів, власників, засновників та інших зацікавлених осіб. Розглядаючи сутність капіталу через призму конкретизації активів (фінансових коштів, речей, товарів) слід відзначити, що всі капітальні ресурси рано чи пізно переходять в кінцевий продукт і перестають існувати в результаті їх використання, споживання або зносу. Тому розглядати концепцію збереження капіталу на основі переліку конкретних активів є помилковим. Згідно з концепцією збереження капіталу прибуток отримують лише в тому випадку, якщо результатом усіх розподілів прибутку є перевищення оцінки чистих активів у кінці звітного періоду над їх оцінкою на початку звітного періоду. Отже, взаємозв'язок виявляється в тому, що фінансовий результат обумовлює зміну вартості чистих активів, а не зміна вартості активів та зобов'язань визначає прибуток. Неврахування вказаної теорії в формуванні податкового законодавства призводить до того, що можуть збільшуватися податкові зобов'язання за умови зменшення вартості чистих активів, результатом чого є лише кінцеве споживання капіталу. Концепція збереження капіталу об-

грунтує також потребу в формуванні соціальної звітності підприємства, що надавала б можливість аналізувати заходи підприємства щодо отримання додаткової вартості через залучення кваліфікованого персоналу. Виходячи з цього сьогодні потрібно розвивати бухгалтерський облік на основі комбінування статистики та динаміки у бухгалтерському балансі щодо кругообігу капіталу. Це дасть змогу користувачу бухгалтерської звітності через факти господарського життя впливати на використання капіталу на різних етапах його кругообігу.

8. В умовах постіндустріального (інформаційно-го) суспільства домінуючим об'єктом власності стає інтелектуальна власність. Інтелектуальні продукти, що реалізуються на сучасних ринках відповідного спрямування, приносять величезні зиски. За оцінками спеціалістів, частка нових технологій у розвинених зарубіжних країнах становить до 85 % приросту валового внутрішнього продукту. Очевидно, що поняття «інтелектуальна власність» – узагальнююче, оскільки включає в себе достатньо різноманітні за своєю приналежністю об'єкти і вже давно стало надбанням багатьох наук, окрім економічних, філософії, права тощо. Формування ринкових відносин в інтелектуальному середовищі безпосередньо пов'язане з відокремленням як самостійного елемента структури ринку інтелектуальної праці, оскільки саме на ньому формується пропозиція інтелектуальних продуктів. Практика свідчить, що лише ринкова система є об'єктивним засобом відбору, оцінки та критерієм корисності об'єктів інтелектуальної власності. Виходячи з цього, попередньою умовою об'єктивної оцінки об'єктів інтелектуальної власності є визначення тієї їх частини, яка має відображатися в системі бухгалтерського обліку. Це дасть можливість забезпечити обґрунтовану оцінку національного інтелектуального капіталу та стане надійним орієнтиром для інвесторів, які цікавляться інформацією про стан компаній, у які вони могли б інвестувати кошти.

9. Однією з найважливіших сфер господарського життя підприємства вважається інвестиційна діяльність. Характерними її ознаками є те, що вона охоплює великі часові періоди, ґрунтується на довгостроковій перспективі, вимагає значних фінансових ресурсів для оновлення матеріальної бази, запровадження інноваційних технологій, розширення виробництва, завоювання ринків сировини та енергетичних ресурсів, збуту випущеної продукції. На жаль, сучасна теорія обліку та розкриття інформації спрямована в основному на формування змісту та принципів поточної операційної діяльності підприємств. Вона не враховує технологічних, організаційних та правових особливостей реалізації інвестиційних процесів і проектів. У свою чергу, при здійсненні інвестиційної діяльності, реалізації довгострокових інвестиційних проектів та інноваційних програм найповніше слід використовувати такі основні принципи і обмеження в обліку та розкритті інформації у фінансовій звітності, як принцип суттєвості та доречності, обачності (консерватизму) з врахуванням основоположного обмеження «вигода вище витрат».

10. Наша держава має значний потенціал до становлення нових відносин у сфері економіки, впровадження новітніх технологій, підвищення якості життя. Немалу роль при цьому відводиться рівню вищої освіти в державі. Вища освіта є тим джерелом, з якого кожна нація черпає свою культуру, повагу сусідів, упевненість у майбутньому. Соціальна девальвація освіти згубніша за економічну кризу, оскільки остання короткострокова, вади ж освіти спотворюють та сповільнюють діяльність багатьох поколінь. Тому сьогодні необхідно приділити значну увагу вирішенню назрілих освітніх проблем, у тому числі в сфері підготовки облікових працівників, на основі глибокого аналізу вітчизняного і зарубіжного досвіду, адже це забезпечить поступальний і сталий розвиток нашого суспільства, його результативну інтеграцію в європейський і світовий глобалізаційний простір.

*Підготували: **Зеновій Задорожний**, доктор екон. наук, проф., проректор з наукової роботи, завідувач кафедри обліку у виробничій сфері,
Ірина Омецінська, канд. екон. наук, доцент,
Тернопільський національний економічний університет*